

BUPPÓSZÓ

Békés idők jártak akkoriban; szerte a tartományokban zavartalan munka és általános jólét uralkodott. Tavasz idején a cseresznyevirágzás, ősszel a lombok színarany pompája csalogatta a szabadba az embereket. Nyugodtan utazgattak keresztül-kasul a tartományokon; lehajóztak távol-déli szigetekre, eljutottak olykor még Cukusi tartományba is, s útjukon olyan nevezetes látnivalók akadtak, mint a Fudzsi, meg a Cukuba magas ormai.

Valahol Isze tartományában élt Hajasi. Még élete virágjában végrendelkezett házával, minden vagyonával, mi több, családfői tisztével is, s szerzetesnek vonult, ami annyit jelentett, hogy felvette a Muzen buddhista nevet. Aztán annak rendje és módja szerint kopaszra nyíratta fejét, mintha gyászolt volna. Egyesek szerint mindezeket azért tette, hogy ne kelljen többé a hajával bajlódnia... Számára a maga választotta új foglalkozás már

csak azért is kellemes volt, mert — eladdig sem vetve meg a kószálás örömeit — zavartalanul róhatta hegyek-völgyek zezzugos ösvényeit.

Éppen egy hosszabb útra készült, amikor úgy döntött, hogy magával viszi legkisebb fiát, Szakunodzsit. Nagyon örült elhatározásának, különösen, mikor arra gondolt, hogy fia tulajdonképpen még nem is részesült semminemű nevelésben...

Aztán egy szép napon útra keltek. Egy álló hónapig a fővárosban vendégeskedtek, s már március végére járhatott, mikor eljutottak a Josino hegyéhez. Ott érte őket a cseresznyevirágzás. Egy hétre a környék ismerős papjánál szálltak meg, aztán a híres Kója hegyet szándékoztak megmászni. Még soha nem jártak azon a vidéken. Elhullt a cseresznyék szirma, és a termés duzzadni kezdett: tiszta gyönyörűség volt róni a keskeny, egyre emelkedő hegyi ösvényeket. Este érték el a hegyi templomot: megnézték az imatermet, a tornyokat, a szent sírokat mind, aztán bekopogtak a vén papi házba, hogy éjszakai szállást kérjenek. De a kopogásra nem válaszolt senki. Egy arra vetődő vándor figyelmeztette őket, hogy a Kója hegy temploma nem fogadhat jöttment vándorokat, menjenek csak le a faluba...

Szakunodzsi aggódni kezdett apja miatt: hogyan bírja majd az egészszapos fásasztó

gyaloglás után még ezt az utat is? Hiszen már nem fiatal!

Muzen ekkor így szólt:

— Azt hiszem, itt is maradhatnánk, a szabad ég alatt. Egy éjszakát majd csak kibírunk! Ha a faluig vonszolnánk magunkat, talán ott sem találnánk kellemesebb hajlékot. S újra visszatérni... mire való lenne? Az ilyen és hasonló kalandok teszik értékessé az utazás élményét. S nem csodálatos-e, hogy egy olyan templom előtt kell éjszakáznunk, mely a tartományok legszentebb temploma, annál is inkább, mivel a Nagy Kóbóról, arról a szent papról vette nevét, akihez oly sok csobálatos legenda és elbeszélés fűződik? Töltsük az éjszakát a sírja mellett, buzgó imádkozással...

Aztán megindultak a sír felé. A sirt magas kőkandeláberek vették körül, ezeknek árnyékában Hajasi és fia leterítette köpenyét, s az egyre sűrűdő, leszálló, éjszakai ködben buzgón imádkozni kezdtek. Amint imáikat befejezték, hatalmas csend vette körül őket a tisztára sepert templomban; nem bontotta meg a nyugalmat sem szertartás, sem papi botok csengettyűinek hangja. Körülölelte őket az évezredes fák erdeje, ág is csak néhánha zörrent, s csobbant meg a patak.

— Azt mondják Kóbó Nagypapról, hogy csodálatos erejű tudása e hegy fáit, patakjait valamennyi kavicsával csodatevővé tette. Több mint nyolcszáz éve is ennek, de ez az

erő nemhogy csökkent volna, inkább csak fokozódott. Feljegyezték, hogy akkor tett szert varázshatalomra, amikor tudása gyarapítására kínai földön járt; felemelte szent botját, és így szólt: „Ahol ez a bot földet ér, ott lesz majd Buddha székhelye...” S a bot földet is ért, éppen itt, Kója hegyén, egy fenyőfán. Hát ezért tartják ezt a hegyet szentnek, innen sugárzik szét az országra Buddha szelleme. Te, fiam, te még olyan fiatal vagy, alig is foghatod fel ezeket a szent dolgokat. Ne hidd, hogy csupán a véletlen tart itt egy éjszakára. Ki tudja, milyen szerencsével járhatunk... Talán egész elkövetkező földi életünk folyamán sem szerezhethénk annyi kegyet Buddhánál, mint itt, épp ezen az éjszakán...

Muzen alig fejezte be szavait, amikor a sír mögül túlvilági hangon egy különös madár csattogását hallották: „Bup-pó, bup-pó...”

Leírhatatlan hatást tett rájuk a madár. Muzen, miután megnyugodott, így folytatta:

— Ez volt, fiam, a híres buppószó-madár,¹ amely csak itt él, Kója hegyén. Mondják, csak nagyon ritkán szólal meg. Hogy most hallottuk, az azt bizonyítja, hogy kedvel bennünket, megszabadít bűneink nyomasztó súlyától, és életünket erényekben gazdaggá teszi.

¹ Szent madár; hangját *buppó*-nak hallották. Később kapcsolatba hozták a *buppószó* kifejezéssel, amely japánul a *Buddha*, a *törvény* és a *pap* — három szó — együttesét jelenti.

Eddig még nagyon ritkán hallották másutt, mint ezen a szent hegyen; egyesek hallották ugyan a Kózuke tartománybeli Kasé hegyén, Simozukében a Futara hegyén, Jamasiróban a Daigón, Kócsiban a Sinaga hegyén, de ennek a madárnak ez a hegy a választott fészke. Úgy mondják, Nagy Kóbótól származik a híres vers:

*Hideg erdő mélyén ér a hajnal pírja —
Egyetlen madár szól; dala három szentség.
Öneki hangja, s az embernek szíve van —
Útja mint a felhő, hömpölygő, nagy vizek.*

— És hajdanán egy nemes így verselt:

*Fenyők fölött, fenn,
Hasad a hajnal végre —
Figyelem fényét,
Hallgatózom a csendbe —
S im, felzeng a buppószó...*

— Egy régi legenda — folytatta Muzen — elmondja annak az Enró nevű papnak a történetét, akit erényes életéért a Fenyő-hegyi templom istene egy buppószó-madárral ajándékozott meg. Tehát az utóbbi vers szerint még a Fenyő-hegyen is megfordul ez a madár... Végtelen örömet szerez nekem, hogy hallhattam ezt a madarat, talán versem megírásához is segítségemre lehet...

Aztán elgondolkodott saját versén. Mőfelett szerette a verseket, különösen a háromsoros *haiku*-t, kedvenc verselési formáját:

*Titkok erdejét²
Veri fel a madárdal —
Mély csend ölel át.*

Amint elmondta versét, azonnal hozzá is látott, hogy úti írószereivel lejegyezze a kő-kandeláber pislá fényénél ezt a haikut. Közben megfeszítve figyelt, hátha felhangzik még a madár csattogása; de hiába, a mély csendben csak egyre közeledő doboló lépések zaja hallatszott a sötétben.

— Éjjéli zarándokok talán? — néztek össze riadtan.

Nem maradt idejük találgatni, hogy kik lehetnek, mert máris előbukkant egy fiatal lovag, és rákiáltott az ijedten menekülő Muzenre:

— Kik vagytok? Takarodjatok az útból! Ha nem tudnátok, itt fog átvonulni kíséretével a herceg!

Muzen, fiával együtt, a földre lapult, és kíváncsian várta, mi fog történni.

A tömegből kivált egy fényes külsejű nemes, és lovagjaitól körülvéve letelepedett a

² A buddhizmus egyik fő tanítása, a *Titkostan*, erősen ezotretikus jellegű. Kóbó Nagypapnak tulajdonítják az irányzat megalapítását.

sir előtt. A férfi először számba vette kíséretét. Aztán kisvártatva a lovagoknak egy újabb csoportja bukkant elő; akadt köztük simára borotvált fejű pap is. Köszöntötték egymást. A férfi harsányan szólt:

— Hitacsi, felelj, hogy merészeltél késni?

— Igazad van, uram, késtem. Késésem oka pedig nem más, mint hogy Sirae meg Kumagae olyan buzgón készítették a herceg italát, hogy igyekezetük rám is átragadt, pedig én csak egy ritka halat akartam készíteni a lakomához...

És rendre előkerültek a lakoma finom fogásai, és a ritka italok.

— Banszaku, te töltesz ma — szólt a férfi. Olyan egyszerű volt, hogy bárki közönséges nemesnek gondolhatta volna.

Banszaku, a fiatal és tetszetős külsejű lovag, térden állva töltötte színültig a poharukat. A lakoma jókedvben telt.

— És Dzsóha hol van? Rég nem láttam, azonnal kerítsétek elő — parancsolta a herceg.

Dzsóha neve szájról szájra járt. Egy távoli sarokból aztán egy jól megtermett pap kelt fel, és elősietett.

A férfi egyre kérdezett, Dzsóha pedig szaporán válaszolt. Dzsóha nagyon művelt volt, hihetetlen jártasságra tett szert a régi tudományokban, mert könnyűszerrel eligazodott a régi mondások, versek között.

A férfi boldogan bocsátotta el maga melől Dzsóhát, és jutalmat ígért neki bölcsességéért. Dzsóha már éppen vissza akart telepedni a helyére, amikor egy lovag így szólt hozzá:

— Dzsóha, nekem is felelj... Jól ismert do-log, hogy ezen a helyen minden varázserejű: a fák, a füvek, a kövek. De van itt egy patak, amely mérgezett vizű, aki abból iszik, meghal. Erről szól Kóbó Nagypap egyik verse is:

*Vigyázz, vándor, ha
A Tama pataknál jársz,
Fenn a Takanón³
Szomjuság ne kínozzon,
A vízből, jaj, ne meríts!*

— Teljesen érthetetlen — fűzte tovább gondolatait a lovag —, hogy az annyira bölcs és isteni Kóbó miért nem szárította ki ezt a patakot. Felelj nekem erre, ha tudsz!

Dzsóha mosolyogva válaszolt:

— Valóban, ez a vers már Hanazono császár *Fuga* nevű versgyűjteményében is olvasható. Igazad van abban is, hogy a verset Kóbó akkor költötte, amikor meglátogatta a Takano templomát, és elhaladt a Tama-patak mellett. A patak partján nyüzsögtek a mérges rovarok, csúszómászók, s a pap e versével figyelmeztette a veszélyre a vándorokat. Értem a

³ A Kója hegy másik neve.

kérdésed, lovag, hiszen Kóbó ama ritka és kivételes tehetségű pap volt, aki emberfeletti erejével kisebb isteneket is szolgálatába állított; könnyedén tört utat a legmeredekebb hegyfalon is, és olyan játékosággal fűrt át egy sziklát, ahogy az ember botot szúr a földbe; varázserővel rendelkezett gonosz kígyók és démonikus madarak felett. Igaz, sok patakot neveznek Tamának, s éppen ezek a legtisztábban csörgedező patakok, erről versek is tanúskodnak. De hát a tiszta víz összeférhet-e a mérgezzel? Nem. Ez csak csalás lehet, amit sokkal később találatott ki valaki. És vajon a *tama* szó nem jelent-e még sok mást is, többek között éppen a tisztaságot? Ha éppen a *víz* szó mellett áll, nem kell-e arra gondolnunk, hogy az mérgezett víz? És ha még ehhez hozzávesszük azt is, hogy szóhasználat, formája ennek a versnek sokkal későbbi korra enged következtetni, mint amelyből származtatják, akkor semmi kétségünk nem lehet afelől, hogy közönséges csalásról van szó... Talán fölösleges is tovább bizonygatnunk igazunkat, inkább ismerjük be, hogy vakbuzgó buddhistának lenni még nem jelenti azt, hogy tudjuk is értelmezni a verseket... Meglep — fejezte be szavait Dzsóha — jártasságod a versmagyarázatok terén...

Sokáig beszélgettek, próbálva megérteni a verset, amikor egészen közletről hangzott fel ismét a csattogás: „Bup-pó, bup-pó...”

— Dzsóha — kérlete a férfi a papot —, rögtönöz egy verset a madárra, oly régen verseltél már nekünk...

— Félek, versszerető füleknek kellemetlen lenne az én rögtönzésem! Hanem hívjuk elő inkább a zarándokot, aki valahol itt rejtőzik nem messze. Úgy gondolom, érthet a haiku-költéshez...

A férfi kegyesen bólintott, és egy lovag megkereste Muzent, hogy barátságos szavakkal előcsalogassa:

— Ne ijedj meg tőlünk, zarándok, gyere közelebb!

Muzen minden ízében reszketni kezdett, és a férfi előtt a földre rogyott.

— Hallottam, hogy éppen az imént költőtél egy haikut, mondd el most a herceg színe előtt is — szól Dzsóha Muzenhez.

— Ne várj tőlem verset, faragatlan vén tuskó vagyok, aki még arra is alig emlékszik, mit evett az előző nap — nyögdecsele félelmében Muzen.

— Ne tagadd — erősködött Dzsóha —, én láttam, hogy feljegyeztél egy haikut... És ne utasítsd vissza a herceg kérését!

— Talán megtudhatnám — felelt felbátorodva Muzen —, hogy a herceg személyében melyik herceget is tiszteljem?

— A herceg maga Tojotomi Hidecugunagyherceg. Kísérete a legvitézesebb lovagokból áll. De inkább a versed után érdeklődnél!

Muzen reszketése egy pillanatra sem szűnt meg, talán már a nevét sem tudta volna megmondani félelmében. Remegve vette elő versét, s átnyújtotta Dzsóhának. Jamamoto kiapta Dzsóha kezéből, s olvasni kezdte:

*Titkok erdejét
Veri fel a madárdal —
Mély csend ölel át.*

— Hallod-e, te vándor, ügyes a versed, felettébb ügyes — szól kenetteljesen Hidecugu. — Hanem ki fog versedre verssel válaszolni?

Jamada Szandzsuro állt elő, keveset vártott magára, és írni kezdett:

*Füstölög a mák,⁴
Az éj közben tovaszáll —
Gyékényen várok.*

Dzsóha átadta a verset Hidecugunak, aki nagyon megörült a páros haikuknak.

Folyt tovább a vidám poharazgatás, amikor Habaszebe lovag elfulladva suttogta:

— Azt hiszem, végünk, itt vannak a pokol szolgálói, hogy magukkal rántsanak...

Kapkodva, zajongva ugráltak fel valamennyien, a félelem arcukba kergette a vért.

⁴ A *Titkos tan* templomaiban mákot égettek a gonosz elűzésére.

— Hát akkor ma éjjel leszámolunk Isidával és Maszudával — hallatszott a nyüzsgő for-
gatagból.

— Terveteket csak helyeselni tudom — szó-
lalt meg a világi életében kegyetlenségéről
hirhedt nagyherceg —, taszítsátok a romlásba
őket. Földi rangom, javaim megrontói ők...

Néhány higgadtabb nemes próbálta nyu-
galomra inteni a herceget:

— Várja meg fenséged, amíg sorsukról az
ég fog dönteni, legyen türelemmel!

A józan szavakra a lovagokat mintha a
föld nyelte volna el, valamennyien elüntek.

Muzen, fiával együtt, ájultan esett össze.
Majd felderengett a hajnal, miközben szüntel-
lenül Kóbó Nagypap nevét suttogták. Amikor
már annyira megvirradt, hogy az ösvényeken
eligazodhattak, rogyadozó térdekkal eresz-
kedtek le a faluba. Ismerőseik aztán a fővá-
rosban sokáig ápolták őket, míg hazatérhettek.